

VÝUKOVÉ PROGRAMY PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Pozývame vás na cestu objavovania čarovného sveta prírody. Naši pracovníci budú vaši sprievodcovia, či už v učebni alebo priamo v divočine Národného parku Muránska planina. Podelia sa s vami o svoje znalosti, skúsenosti, pomôžu vám pochopiť zákonitosti prírody a zložité väzby, ktorými sú jednotlivé organizmy poprepájané. Pokúsia sa vo vás zažať rovnaké nadšenie a lásku k prírode, ktorú sami cítia. Lebo len to, čo poznáme, chápeme a vážime si, sme ochotní dobrovoľne chrániť.

<https://www.npmuranskaplanina.sk/ponuka-pre-skoly/>

TYPY VÝUKOVÝCH PROGRAMOV

Interiérové výukové programy

Realizujeme u vás v triede, alebo u nás v priestoroch Informačného strediska Muráň. Ak prídete vy k nám, súčasťou programu môže byť aj sprevádzaná prehliadka stálej expozície, ktorá je zameraná na históriu i prírodné hodnoty Národného parku Muránska planina. Väčšina programov sa však dá realizovať aj v školskej záhrade.

terénne zážitkové programy

Realizujeme výlučne vo vybraných lokalitách na území Národného parku Muránska planina. Terénny zážitkový program vám pripravíme na mieru.

ZÁKLADNÉ ORGANIZAČNÉ INFORMÁCIE

veľkosť jednej skupiny: max. 25 detí

prítomnosť pedagóga: nevyhnutná

dopravu si škola zabezpečuje vo vlastnej réžii

terénne programy sa konajú za každého počasia

potrebujete vhodné oblečenie a dobrú terénnu obuv

zavolajte alebo napíšte našim lektorom

a objednajete si program

Mgr. Gabriela Benčuríková

mob.: +421 903 298 420

gabriela.bencurikova@npermuranskaplanina.sk

Ing. Zuzana Čizmarová

mob.: +421 911 062 357

zuzana.cizmarova@npermuranskaplanina.sk

Ing. Matej Lovič

mob.: +421 917 677 003

matej.lovic@npermuranskaplanina.sk

Ing. Jana Šmídtová

mob.: +421 903 298 156

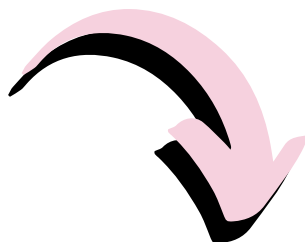
jana.smidtova@npermuranskaplanina.sk

Ing. Jakub Korytiak

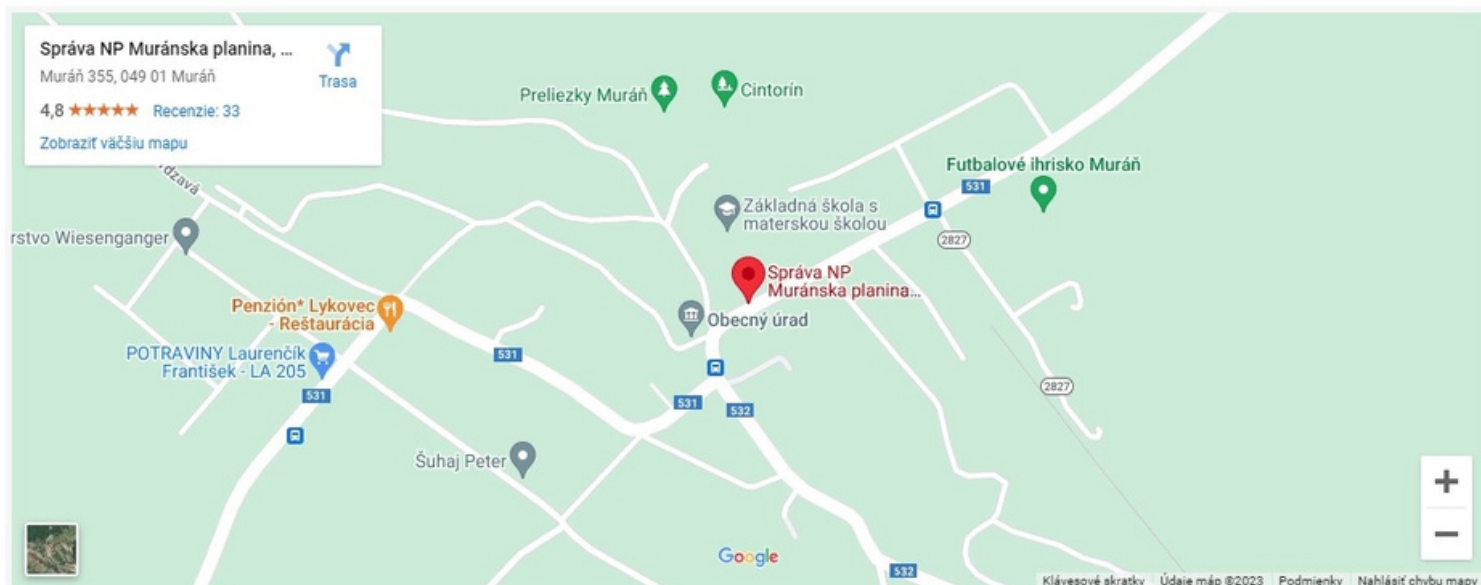
mob.: +421 910 191 601

jakub.korytiak@npermuranskaplanina.sk

kde nás nájdete

Polyfunkčné centrum Správy NP Muránska planina
Muráň č. 355, 049 01 Muráň

Prečo nemá hus páví chvost?

ročník: 1. - 4. | interiér | 45 min.

Povieme si rozprávku o závistlivej husi, ktorá doplatila na to, že sa nepáčila sama sebe a chcela mať to, čo majú iné vtáky. Na konkrétnych príkladoch si vysvetlíme, ako sa vtáky prispôbili rôznym ekologickým podmienkam prostredia, v ktorých žijú a ako ich vybavila matka príroda pre prežitie.

Ako žabka prišla o mokraď

ročník: 1. | interiér | 45 min.

Porozprávame si príbeh žabky Žabičky, ktorá spolu s ďalšími žabkami bývala v jazierku, až kým jej ju človek nezničil. Hravou formou sa naučíme, ako sa žabky rozmnožujú, ako prebieha ich vývojový cyklus, čím sa živí, ako si chytajú potravu, aké prostredie potrebujú, aby sa im darilo a prečo sú v prírode dôležité. Objavíme ďalšie druhy zvierat, ktoré spolu so žabkou obývajú mokraď. A čo musíme spraviť, aby sa žabke v jej jazierku opäť dobre žilo. Výukový program je spojený aj s pohybovými hrami.

Strom je veľký dom, ktože býva v ňom?

ročník: 1. | interiér | 45 min.

Viete, koľko rôznych zvierat je viazaných na stromy a les? Spoločne budeme spoznávať jednotlivých obyvateľov stromu. Povieme si o ich spôsobe života, prečítame básničky a pohybovo niektoré zvieratká aj napodobníme. Naučíme sa, že strom je v podstate veľký dom a pre mnohé druhy živočíchov je veľmi dôležitý.

Kráľovstvo za vodu

ročník: 1. - 5. | interiér | 45 min.

Podme sa rozprávať o vzácnej tekutine, ktorá hýbe všetkým živým. Aké vlastnosti má voda, kde všade je ukrytá, ako funguje nekonečný kolobeh vody v prírode a koľko máme pitnej vody na Zemi? Na tieto otázky budeme spoločne hľadať odpovede. V pracovných listoch budeme riešiť, ako môžeme s vodou šetriť v našich domácnostiach aj ako človek znečisťuje povrchové i podpovrchové vody. Pripomenieme si príslovia i porekadlá súvisiace s vodou a vyriešime vodný kvíz.

Živá rieka

ročník: 1. – 6. | interiér | 45 min. alebo 90 min.

Nie je rieka ako rieka. Neveríte? S využitím krátkych videí si priblížime, aký je rozdiel medzi riekou prirodzenou – Živou a riekou, ktorú spútal človek. Povieme si o druhoch, ktoré v rieke žijú a na modeli rieky si vysvetlíme, čo sa s riekou a jej obyvateľmi deje, keď ju spútaťme.

Medveď hnedý – súčasť našej prírody

ročník: 1. – 4. | interiér | 45 min.

Bojíte sa medveďa? Je veľký, silný, chlpatý a vzbudzuje v nás rešpekt alebo strach. Ale čo o ňom skutočne vieme? Naozaj je pravda všetko to, čo sa o ňom povára? Poďme spoznať najväčšiu karpatskú šelmu a zistiť, prečo je dôležitou súčasťou našej prírody.

Vtáky na krmidlách

ročník: 1. – 9. | interiér | 45 min.

Aj vy chcete malým operencom pomôcť prežiť ťažké zimné obdobie? Povieme si všetko o zimnom prikrmovaní – čím prikrmovať a čomu sa naopak vyhýbať, aby sme vtákom neublížili. Ako majú krmidlá vyzeráť a ako ich správne osadiť? A ktoré druhy vtákov môžeme pozorovať na našich krmidlách? Odpovede nájdeme spoločne.

Vtáky našich záhrad

ročník: 1. – 9. | interiér | 45 min. alebo 90 min.

Viete, prečo by sme mali lákať hmyzožravé vtáky do našich záhrad? Ako im vytvoriť vhodné podmienky počas celého roka? Povieme si o živote najbežnejších druhov vtákov, ktoré môžu osídliť našu záhradu, ak im vytvoríme správne podmienky. Oni sa potom stanú našimi blízkymi susedmi a dôležitými pomocníkmi.

Keď prírodu ovládne zimná kráľovná

ročník: 1. - 9. ročník | interiér | 45 min.

Rôzne druhy živočíchov majú rôzne stratégie prežitia najťažšieho ročného obdobia v roku – zimy – od sťahovania do zimovísk, upadnutia do pravého či nepravého zimného spánku, až po každodenný boj živočíchov, ktoré si nemôžu dovoliť zimu prespať. Vieme, čo sa deje s telom živočíchov počas zimného spánku? Ako vieme pomôcť tým druhom, ktoré v zime nespia? Na tieto otázky vám prinesieme odpovede.

Tajomné nočné tvory

ročník: 1. - 9. | interiér | 45 min. alebo 90 min.

Nie sú to hlodavce, ani vtáky a už vôbec nie sú upíry. Pozývame vás do sveta tajomných nočných tvorov – netopierov, ktoré sú viac, ako iné tvory opradené poverami. Ako a kde žijú, čím sa živia, prečo sú v prírode dôležité? Majú prsty? Ako to, že v tme nenarazia? Netopiere sú fascinujúce tvory a my vám ich pomôžeme spoznať.

V hlavnej úlohe žaba

ročník: 1. - 5. | interiér | 45 min.

Keď pršalo, mrholilo, žabiatko sa narodilo... Budeme sa rozprávať o živote žiab, ich neobyčajnej koži, dlhom jazyku, žabích zásnubách a povieme prezradíme i „pikošky“ zo žabieho sveta.

Háved' v mojej záhrade

ročník: 1. - 6. | interiér | 45 min. alebo 90 min.

Čo vás napadne ako prvé, keď sa povie hmyz? Pri tejto téme sa budeme rozprávať o jednej z najúspešnejších skupín živočíchov, ktoré obývajú našu planétu. V čom spočíva tajomstvo úspechu hmyzu, že sa mu tak darí? Ako nás hmyz vidí, ako dýcha, je hmyz hlúpy? A ako by vyzeral svet bez hmyzu? A ktoré druhy sa môžu ubytovať v hmyzom domčeku, ak si ho v záhrade vyrobíme?

Sysel' pasienkový - druh, ktorý sme takmer vyhubili

ročník: 1. - 4. | interiér | 45 min. alebo 90 min.

Priblížime vám život jedného z najmilších a najfotogenickejších tvorov našej prírody - sysla pasienkového. Môže sysel' žiť na golfovom ihrisku, či letisku? Ako vyzerá jeho nora? Čo to znamená, keď sa povie, že sysel' je dáždnikový druh? Prečo sú v horúcom lete pasienky, kde žije zelenšie, ako tie ostatné? A ako sa to stalo, že sme ho takmer vyhubili? Porozprávame vám príbeh druhu, ktorý sa nám celkom úspešne darí vrátiť späť do našej prírody.

Muránsky hrad

ročník: 4. - 7. | interiér | 45 min.

Zaujíma vás história? História to nie sú len letopočty. Sú to dávne príbehy ľudí, ktorí tu voľakedy žili. Vráťte sa spolu s nami o viac ako 700 rokov späť do doby tatárskych vpádov, keď na brale Cigánka uzrel svetlo sveta Muránsky hrad. Prevedieme vás jeho históriou.

Biodiverzita - kľúč k udržaniu života na zemi

ročník: 5. - 9. | interiér | 45 min.

Vysvetlíme si, čo tento pojem znamená, prečo je biodiverzita dôležitá a ako môže ovplyvniť kvalitu života každého z nás. Bližšie sa pozrieme na globálne vymieranie druhov a jeho príčiny. Vieme zastaviť šieste globálne vymieranie druhov, ktorému podľa vedcov čelíme?

Národný park Muránska planina

ročník: 5. - 9. | interiér | 45 min.

Spoznajte spolu s nami jeden z deviatich národných parkov Slovenska.

Sovy - duchovia lesa

ročník: 1. - 9. ZŠ, SŠ | interiér | 45 min.

Nocou lietajú potichu ako duchovia a keď sa ozvú, naskočia vám zimomriavky. Spoločne sa porozprávame o živote týchto fascinujúcich nočných tvorov, ktoré sú tak odlišné od ostatných vtákov.

Človek ako súčasť prírody

9. roč. ZŠ, SŠ | interiér | 90 min.

Rozmýšľali ste niekedy nad tým, ako vyzerala európska divočina na začiatku nášho letopočtu? Ako sme ju svojou prítomnosťou ovplyvnili? Bližšie sa pozrieme na to, ako človek menil a ovplyvňoval oblasť Muránskej planiny, ktoré je dnes národným parkom. Povieme si, načo je nám divočina, akú úlohu plnia národné parky a prečo ich potrebujeme.

NATURA 2000

9. roč. ZŠ, SŠ | interiér | 45 min.

Vedeli ste, že Európa je svetadiel s prekvapujúcou biodiverzitou rastlín a živočíchov napriek tomu, že je druhým najmenším svetadielom a zároveň druhou najľudnatejšou časťou zemegule? Ako chránime toto bohaté prírodné dedičstvo, ktoré nám tu zanechali naši predkovia? Stretli ste sa s pojmom NATURA2000? Povieme si, čo je NATURA2000, aký je jej cieľ, aké územia ju tvoria a prečo je dôležitá.

Vymieranie druhov - čo nám prezradí červený zoznam

9. roč. ZŠ, SŠ | interiér | 45 min.

Povieme si o tom, čo je biodiverzita a prečo je dôležitá, ktoré časti sveta majú najvyššiu biodiverzitu, aká je biodiverzita na Muránskej planine a prečo svet prichádza o biodiverzitu. Povieme si, či je vymieranie druhov prirodzené a niečo o hromadnom vymieraní druhov. Vysvetlíme si, čo sú červené knihy a zoznamy a čo sú programy záchrany, ako sa realizujú a ako sa ich pomocou vieme zabrániť, aby niektoré druhy vymreli.

Flóra a fauna Muránskej planiny

9. roč. ZŠ, SŠ | interiér | 90 min.

Muránska planina oplýva mimoriadnou biologickou rozmanitosťou. Mnohé rastlinné i živočíšne druhy patria medzi chránené a ohrozené druhy a viaceré sú miestnymi endemitmi. Ponúkame vám možnosť spoznať niektoré z bežne sa vyskytujúcich druhov, ale aj druhy, ktoré patria ku skutočným klenotom tohto národného parku.

Spoznaj Muránsku planinu

Celoročný program

Pozývame vás na výpravu do Národného parku Muránska planina. Spoločne absolvujeme trasu Náučného chodníka Muránsky hrad. Spoznáme Národný park Muránska planina, jeho krásy, zaujímavosti a vzácnosti i históriu jedného z najvyššie položených hradov Slovenska. Program má kratšiu a dlhšiu verziu.

Cieľová skupina: žiaci základných a stredných škôl

Lokalita: Náučný chodník Muránsky hrad

Časová náročnosť: celodenná / poldenná (v závislosti od zvolenej verzie)

Verzia 1: celodenný program

- **trasa:** Muráň – Muránsky hrad a späť
- **celková vzdialenosť:** 8 km
- **prevýšenie:** 530 m

Počas putovania spoznáme, ktoré lesné biotopy sú v národnom parku najrozšírenejšie, skúsime pomocou určovacích kľúčov určiť jednotlivé druhy drevín a priblížime si v čom sa líšia. Naučíme sa, že nie je les ako les – vysvetlíme si, čo si v lese všímať, čo je priestorová štruktúra lesa a ako spolu s druhovou pestrosťou drevín a vekovou štruktúrou ovplyvňuje biodiverzitu. Povieme si, aké sú typické znaky prírodného lesa a prečo v lese potrebujeme dostatok mŕtveho dreva. Spoločne budeme hľadať dutinové stromy a skúmať, čo v nich žije. Na ďalších zastávkach si postupne priblížime geologický vývoj Muránskej planiny, aké druhy hornín tvoria jej podložie a čo je to Muránsky príkrov. Dozvieme sa, aké pôdy sa vytvorili na Muránskej planine, ako dokáže zdravo fungujúca pôda zmierniť zmeny klímy a čo všetko v nej žije. Spoznáme, kde sa tratí voda na Muránskej planine a s akými formami krasového reliéfu sa tu môžeme stretnúť. V areáli Muránskeho hradu budeme pátrať po lišajníkoch a priblížime si, čo všetko žije na Cigánke, na ktorej bol postavený Muránsky hrad. Na záver sa ponoríme do histórie kedysi mocného stredovekého hradu, ktoré bolo sídlom bratříkov, lúpežných rytierov i viacerých významných šľachtických rodov.

Spoznaj Muránsku planinu

Verzia 2: poldenný program

- **trasa:** Veľká lúka – Muránsky hrad a späť
- **celková vzdialenosť:** 4,5 km
- **prevýšenie:** 135 m

Poznámka: doprava autobusom z Muráňa na Veľkú lúku cez sedlo Javoriny s využitím povolenky pre vjazd do národného parku, ktoré vydá Správa NP Muránska planina.

Kratšia verzia programu sa mierne líši od verzie 1. Trasa je kratšia, prevýšenie je miernejšie. Po obsahovej stránke sa zameriame najmä na lesné biotopy, jaskyne Muránskej planiny, objavovanie lišajníkov a históriu Muránskeho hradu.

Zaži divočinu Muránskej planiny

Celoročný program

Martinova dolina je miestom tajomných lesov a divokej prírody. Tichá, no zároveň krásna a nespútaná dolina plná tajomstiev nám umožní vidieť a spoznať jedno z najkrajších miest národného parku Muránska planina. V rámci spoznávania divokej prírody sa dozvieme niečo o živote vodných bezstavovcov, vtákoch a veľkých šelmách. Vysvetlíme si význam jednotlivých druhov v prírode, ako sú vzájomne previazané, ukážeme si typické prostredie, v ktorom žijú a budeme spoločne hľadať ich pobytové znaky, ktoré za sebou zanechávajú. Je možné si vybrať z troch verzií programu.

Cieľová skupina: žiaci základných a stredných škôl

Lokalita: Martinova dolina

Časová náročnosť: celodenná / poldenná (v závislosti od zvolenej verzie)

Podrobný opis programu

Martinova dolina je miestom tajomných lesov a divokej prírody. Tichá, no zároveň krásna a nespútaná dolina plná tajomstiev nám umožní vidieť a spoznať jedno z najkrajších miest národného parku Muránska planina. Zachované lesné spoločenstvá, pestrý reliéf tvorený strmými skalnými svahmi, roklinami, popretkávaný veľkým množstvom jaskýň, zabezpečujú domov mnohým chráneným druhom živočíchov a rastlín.

V rámci spoznávania divokej prírody sa dozvieme niečo o živote vodných bezstavovcov, vtákoch a veľkých šelmách. Vysvetlíme si význam jednotlivých druhov v prírode, ako sú vzájomne previazané, ukážeme si typické prostredie, v ktorom žijú a budeme spoločne hľadať ich pobytové znaky, ktoré za sebou zanechávajú.

Prostredníctvom určovacích kľúčov sa naučíme, ako vyzerajú ich stopy, trus, perie a mnoho ďalších zaujímavých informácií. Vysvetlíme si, načo slúžia fotopasce, kde sa umiestňujú a aké informácie z nich vieme získať. Okrem toho si vysvetlíme, ako komunikujú a fungujú stromy a aký má význam prítomnosť mŕtveho dreva v lesnom ekosystéme. Budeme tiež pátrať po živote v pôde a organizmoch, ktoré napomáhajú rozkladu dreva.

zaži divočinu Muránskej planiny

Verzia 1: celodenný program

- **trasa:** Martinova dolina – Voniaca – Tisovec (železničná stanica)
- **celková vzdialenosť:** 7 km (3,4 km stúpanie /3,6 km klesanie)
- **prevýšenie:** 560

Verzia 2: celodenný program

- **trasa:** Martinova dolina – Voniaca a späť
- **celková vzdialenosť:** 6,8 km (3,4 km stúpanie /3,4 km klesanie)
- **prevýšenie:** 560

Verzia 3: poldenný program

- Martinova dolina – absolvuje sa iba časť trasy dolinou

Sysle a ich priatelia

Sezónny program

Naša trasa povedie lúkami a pasienkami z Muráňa na sysľovisko Biele vody. Počas našej výpravy budeme objavovať a spoznávať život na lúkach – lúčne druhy rastlín, hmyz, ktorý je na ne viazaný – od nenápadne sfarbených lúčnych koníkov, až po pestrofarebné motýle. Na sysľovisku Biele vody nahliadneme „do obývačky“ sysľov. Celkom zblízka budeme môcť pozorovať sysle v ich prirodzenom prostredí.

Cieľová skupina: Žiaci základných a stredných škôl

Lokalita: Muráň – sysľovisko Biele vody

Časová náročnosť: celodenná / poldenná (podľa požiadaviek školy)

Sezónnosť: apríl – jún (obmedzené vegetačným obdobím lúčnych rastlín a aktivitou sysľov)

Podrobný opis programu

- **trasa:** Muráň – Biele vody (sysľovisko)
- **celková vzdialenosť:** 5,2 km
- **prevýšenie:** 47 m

Naša trasa povedie lúkami a pasienkami z Muráňa na sysľovisko Biele vody. Počas našej výpravy budeme objavovať a spoznávať život na lúkach – lúčne druhy rastlín, hmyz, ktorý je na ne viazaný – od nenápadne sfarbených lúčnych koníkov, až po pestrofarebné motýle. Naučíme sa, prečo sú tradičné spôsoby obhospodarovania nevyhnutnou podmienkou pre zachovanie travinných biotopov a čo by sa stalo, keby sme na lúkach a pasienkoch prestali hospodáriť. Je jedno, ako sa človek o lúky stará? Prečo sú niektoré lúky pestré a plné života, kým na iných nájdeme len niekoľko druhov? Zistíme, ako dokážu rôzne spôsoby hospodárenia ovplyvniť ich biodiverzitu.

Na sysľovisku Biele vody nahliadneme „do obývačky“ sysľov. Celkom zblízka budeme môcť pozorovať sysle v ich prirodzenom prostredí. Spoznáme, ako sa žije v syslej kolónii, aké veľké môžu byť syslie rodiny, aký význam majú v prírode a prečo dnes, napriek skvelej stratégii prežitia, patria k druhom, ktorým hrozí vyhynutie. Ukážeme si, čo všetko vieme a musíme spraviť, aby z voľnej prírody nezmizli. A keďže na sysľovisku nežijú len sysle, budeme pátrať aj po ich susedoch – drobných operených spevavcoch, či obávaných dravých vtákoch, pre ktoré sú sysle chutnou pochútkou. Objavíme i život ukrytý pod hladinou rieky Muránka.

O lese v lese

Celoročný program

Les nie je len súbor stromov. Je to spoločenstvo tisícok rôznych druhov - mikroorganizmov, húb, rastlín a živočíchov úzko prepojených nesmierne zložitými väzbami. Poďte s nami objaviť tento fascinujúci svet. Počas putovania spoznáme, ktoré lesné biotopy sú v národnom parku najrozšírenejšie, skúsime pomocou určovacích kľúčov určiť jednotlivé druhy drevín a priblížime si v čom sa líšia. Naučíme sa, že nie je les ako les - vysvetlíme si, čo si v lese všímať, čo je priestorová štruktúra lesa a ako spolu s druhovou pestrosťou drevín a vekovou štruktúrou ovplyvňuje biodiverzitu. Povieme si, aké sú typické znaky prírodného lesa a prečo v lese potrebujeme dostatok mŕtveho dreva. Spoločne budeme hľadať dutinové stromy a skúmať, čo v nich žije.

Cieľová skupina: žiaci základných a stredných škôl

Lokalita: okolie Muráňa (Suchý dol, Hrdzavá dolina...)

Časová náročnosť: 3 hod. - poldenný program - podľa požiadavky školy

Čo žije pod vodnou hladinou

Sezónny program

Život pod vodnou hladinou môže byť skutočne bohatý a pestrý. A nie sú to len ryby, ktoré tu žijú. Mnohé druhy nie sú na prvý pohľad viditeľné, sú malé, nenápadné a musíme po nich pátrať na riečnom dne. Pokúsime sa ich nájsť a ak bude naša expedícia úspešná, ukážeme si, ako vyzerajú niektoré z drobných vodných bezstavovcov – napr. kriváky, larvy vážok, potočníkov, pošvatiet, podeniak. Vedeli ste, že prítomnosť alebo neprítomnosť týchto druhov nám dokáže veľa prezradiť o čistote vodného toku? A viete, prečo sú pre dobré fungovanie vodného ekosystému nenahraditeľné?

Cieľová skupina: žiaci základných a stredných škôl

Lokalita: okolie Muráňa (Hrdzavý potok, Dolinský potok, Muránka...)

Časová náročnosť: 3 hod. – poldenný program – podľa požiadavky školy

Sezónnosť: apríl – september

